

Baba Marta

Vereniging Nederland - Bulgarije

KAN ISPERICH EN DE MARTENITSA

Ondanks de wijze raad van hun vader kan Koebrat om bij elkaar te blijven, gingen zijn drie zoons toch uit elkaar. De een bleef aan de Wolga, een ander ging naar Macedonië en een derde kwam naar de Donau en stichtte daar het huidige Bulgarije. Zijn naam was Isperich of Asparoech, naar hem is de stad Isperich in Noordoost-Bulgarije genoemd waar een groots monument van hem staat. Toen hij zijn stad stichtte, omringde hij die met een diepe gracht, want de Ismaëlieten zaten hem op de hielen.

Isperich had een zuster, van wie hij erg veel hield. Toen hij met zijn mensen vertrok, scheurde zij een witte draad uit haar hemd en gaf die aan hem. En ze vroeg hem de draad, aan haar terug te sturen, zodra hij dat verre land aan de Donau had bereikt. Mocht dit een land van melk en honing zijn, moest de draad net zo wit en schoon blijven als die nu was. Als het echter een land van oorlog en vernieling was, moest hij de draad in het bloed dopen zodat ze wist dat hij in een strijd op leven en dood was verwickeld.

Het was een mooi land met melk en honing in overvloed, maar ook moest hij veel bloed vergieten om het te verdedigen tegen woeste aanvallers. Graag had hij dat aan zijn geliefde zus verteld, maar tussen zijn oude en zijn nieuwe vaderland stonden de vijandelijke Ismaëlieten en lieten niet alleen geen enkele koerier door, zelfs een vogel kon er nauwelijks overheen vliegen!

's Avonds kwam kan Isperich moe naar zijn paleis terug en hij klaagde bitter dat hij van zijn zuster was gescheiden. Elke ochtend hoorde hij onder zijn raam het tsjilpen van een zwaluw, die haar kleintje al had grootgebracht en zich voorbereidde op een verre weg. Toen de tijd kwam, pikte ze met haar snavel tegen het raam en sprak: "Geef mij de draad, ik zal die naar je zuster brengen!"

Dolblij was de kan, hij reikte de vogel de witte draad opdat zijn zuster zou weten dat hij het land van melk en honing had gevonden, maar hij deed er ook een

rode draad bij, zodat ze zou weten dat het ook veel bloed had gekost. De zwaluw pikte beide draden op en vloog naar het oude vaderland van de kan. Ze vond zijn geboortehuis, liet zich neer voor het raam van zijn zuster en vertelde haar over het nieuwe koninkrijk maar ook over het geweeklaag van de kan die zijn zuster zo erg miste. De zuster nam beide draden aan, ze luisterde en hilde van vreugde en medeleven.

De lente kwam, en daarmee de tijd dat de zwaluw weer naar het rijk van de broer terug moest keren. Toen nam de zuster een ruikertje bloemen, ze draaide beide draden in elkaar en bond daarmee de bloemen bij elkaar. Toen gaf ze die aan de zwaluw zodat haar broer zou weten dat ze zijn boodschap had ontvangen. De vogel bracht het aan de kan. Die nam dolgelukkig het geschenk in ontvangst dat van zo ver was gekomen. De bloemen stak hij aan zijn borst, maar de roodwitte draad bond hij om zijn pols opdat de zusterliefde hem tegen onheil en vervloekingen zou beschermen!

Toen keek hij naar de strepen en kerven van de Oudbulgaarse kalender. Het was 1 maart, het begin van het nieuwe Jaar, zoals het toen werd gevierd. "Deze dag moet mijn volk zich blijven herinneren!" - zei de kan. Om er zeker van te zijn dat men deze dag niet zou vergeten, waarop hij de lang verwachte boodschap kreeg van zijn geliefde zus, beval hij dat jong en oud in zijn rijk zich op die dag moesten opsmukken met witte en rode draden om niet te vergeten dat hun land weliswaar een land was van melk en honing, maar dat het ook met veel bloed werd verdedigd en dus gewaardeerd en goed beschermd moest worden.

Zo ontstond de martenitsa. Sindsdien, vanaf de stichting van het Bulgaarse rijk tot op de dag van vandaag hangen alle Bulgaren op 1 maart, de eerste dag van de lente volgens de Bulgaarse volkskalender, de roodwitte draden op en ze herinneren zich kan Isperich, die lang en gelukkig regeerde - volgens een oud manuscript 172 jaar! - en uiteindelijk sneuvelde in een gevecht tegen de Ismaëlietische Khazaren.

Uit : Boris Iliev, Balgarski Legendi, Sofia 2001

